

УДК 811.161.2'367.332.3:821.161.2.09

**СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ОСНОВА
ГОЛОВНОГО КОМПОНЕНТА ОДНОСКЛАДНОГО ДІЄСЛІВНОГО РЕЧЕННЯ
(НА МАТЕРІАЛІ ПОВІСТІ МИХАЙЛА СТЕЛЬМАХА «ЩЕДРИЙ ВЕЧІР»)**

У статті проаналізовано семантико-синтаксичну основу головного компонента односкладних дієслівних речень, що функціонують у мові повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір»; схарактеризовано значеннєву структуру предиката стану та предикатно-предикатної структури як корелятив простого головного компонента; визначено семантичні особливості предикатно-предикатних та предикатно-біпредикатних структур, співвідносних із головним компонентом аналітичної будови.

Ключові слова: *односкладне дієслівне речення, головний компонент односкладного дієслівного речення, предикат стану, предикатно-предикатна структура, предикатно-біпредикатна структура.*

Міжривневі дослідження синтаксичних компонентів набувають особливої актуальності в сучасній граматичній науці (праці К. Городенської [4], Л. Коваль [8], О. Годз [3], К. Косенко [9]). Такий аспект синтаксичного аналізу передбачає вивчення позиційних можливостей синтаксеми як мінімальної одиниці семантико-синтаксичного ярусу речення. У цьому зв'язку важливим і актуальним видається встановлення системи кореляцій головних та другорядних компонентів одно- та двоскладних речень як формально-синтаксичних категорій із відповідними семантико-синтаксичними компонентами. **Метою** нашої статті є визначення системи кореляцій головного компонента (ГК) односкладного дієслівного речення з компонентами семантико-синтаксичного рівня речення на матеріалі повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір». Мовомислення видатного письменника-подоляка досить широко проаналізоване в когнітивному та етнолінгвістичному аспектах (студії П. Гриценка [6], С. Єрмоленко [10], С. Бибик [2], І. Гороф'янюк [5]), однак вивчення граматичного ладу його мови залишилося поза увагою, саме тому наше дослідження є **актуальним** та новим.

У сучасній українській літературній мові ГК односкладних дієслівних речень має досить широкий спектр семантико-синтаксичних відповідників: для ГК простої будови його репрезентують предикати стану, предикати процесу, предикатно-предикатні структури фазового розгортання стану; базовим корелятом ГК аналітичної будови є предикат результативного стану, предикатно-предикатна структура та предикатно-біпредикатна структура. Проте ГК односкладних дієслівних речень, зафіксованих у повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір» має дещо вужчу семантико-синтаксичну базу.

У мовотворчості письменника найширше представлені конструкції із ГК простої будови. Ядерним семантико-синтаксичним відповідником цього структурного різновиду ГК як у сучасній українській літературній мові загалом, так і в дослідженому дискурсі є предикат стану. Морфологічним виразником предиката стану, співвідносного із простим ГК цього різновиду односкладних конструкцій, слугують власне-безособові (одноособові) та

безособово вжиті особові дієслова. Михайло Стельмах активніше послуговується власне-безособовими дієслівними лексемами, що виражають внутрішній та зовнішній стани.

Залежно від специфіки внутрішнього стану – фізичного, фізіологічного та психічного – розмежуємо предикати фізичного, фізіологічного стану та предикати психічного стану. Хоч сферу фізичного, фізіологічного стану загалом представляє широкий спектр станів (стан ситості – голоду, стан сонливості, стан загального самопочуття носія стану, стан відчуття фізичної сили та втоми, температурні відчуття, відчуття болю, тремтіння, свербіння, першіння, запаморочення, нудоти тощо), однак у повісті зафіксовано тільки один його вияв – стан, що вказує на якість сну: *Погано спалося цієї ночі, до мене увесь час наближалися великі темно-сині очі нашої і вже не нашої коняки, озивалося її занепокоєне іржання.*

Фізіологічному стану протиставлені стани, «які охоплюють душевні переживання, почуття та емоції, розум, свідомість, волю, тобто все те, що потрапляє до сфери психологічних, а не фізіологічних статусів партиципанта» [7, с. 60], тобто психічні стани. Характерно, що семантика предикатів внутрішнього стану як базових корелятивів ГК односкладних дієслівних речень, виявлених у повісті «Щедрий вечір», більш розгалужена. Її репрезентують такі значеннєві різновиди:

– стан впевненості / невпевненості особи: – *Е? – віриться і не віриться, і мені аж трохи лячно стає: за що оце шибенику перепадає стільки любові і від дядька Себастьяна, і від людей?*

– стан розмірковування: *Скільки я чув скрип наших воріт, а ніколи й не подумалось, що вони мають кілька голосів; Йому ще тоді про свист думалось...;*

– стан внутрішньої потреби або її відсутності: – *А тобі не кортить на торг? – Перекортіло; Вам, бачу, дармового захотілося? Але після мови дядька Сергія мені навіть меду не захотілося;*

– стан уяви: *І мені здалося, що мати торкалась руками не соняшника, а нахилила до себе мою голову;*

– стан запам'ятовування (запасу вражень, що перебувають у свідомості мовця): *Хіба забудеться, як за селом у рожевих гречках, у гарячих соняшниках, у червоній пшениці зчепилися смерть і життя!*

Зовнішній стан охоплює зовнішні вияви існування, тому його носієм може бути як істота (людина, тварина), так і неістота (предмет, довкілля). Залежно від значення носія стану вирізняємо предикат зовнішнього стану істоти, предикат зовнішнього стану предмета, предикат усеохопного стану. Цікаво, що серед проаналізованого мовного матеріалу предикат зовнішнього стану предмета як корелят простого ГК односкладного дієслівного речення не спостережений.

Предикат зовнішнього стану істоти репрезентують два значеннєві різновиди: 1) предикати, що визначають стан успіху (– *Гм, фортунить же вам, та ще як фортунить – саме щастя над вами торбою трусить; І, може, довго б я мудрував біля того пояса, аби раптом не пофортунило мені: сьогодні мати почала діставати з комори, з скрині, з сипанки, з-під сволака і навіть з-за божниці свої вузлики*); 2) предикати екзистенційного стану (– *Як вам, діду, живеться?*).

Предикат усеохопного стану як семантико-синтаксичний відповідник простого ГК односкладного дієслівного речення в проаналізованому дискурсі також нетиповий: його реалізує тільки один значеннєвий різновид – предикат усеохопного стану, який позначає

метеорологічні та атмосферні явища: *Знову **заgrimіло**, синім коренем вималювалась блискавка, розкрила шматок другого неба і згасла у хмарі; Вже й **розпогодилось**, умите сонце перекинуло свої золоті коси на поля, і вони курилися пахучою парою.*

У мовотворчості Михайла Стельмаха в ролі простого ГК односкладного дієслівного речення наявні також безособово вжиті особові дієслова. Безособове функціонування особових дієслівних лексем пов'язане з кількісними та якісними змінами в їхньому валентному потенціалі, що стосуються, зокрема, значенневої природи предиката. Трансформації особової дієслівної лексики в зону безособовості на семантико-синтаксичному рівні відповідає транспозиція предиката дії в предикат стану, пор.: *Я **читаю** книгу на свіжому повітрі і На свіжому повітрі **читається** добре.* Отже, основним семантико-синтаксичним корелятом ГК, вираженого безособово вжитим особовим дієсловом, є також предикат стану. Однак у проаналізованому дискурсі значеннєвий спектр предиката стану, реалізованого особовим дієсловом у безособовому значенні, значно вужчий порівняно зі спектром предиката стану, об'єктивованого безособовим дієсловом. Ще однією особливістю предиката стану цієї морфологічної реалізації є те, що предикатні синтаксеми зовнішнього стану мають ширший та значеннєво розгалуженіший вияв, ніж предикати внутрішнього стану.

Предикати зовнішнього стану, зокрема, представлені предикатами зовнішнього стану довкілля та предикатами зовнішнього стану предмета. В аналізованому творі як виразник предиката зовнішнього стану довкілля зафіксовано одновалентне дієслово зі значенням породження запаху *пахнути*. Виражений цим дієсловом ГК корелює з кількома значеннєвими варіантами предиката зовнішнього стану довкілля. Типовим є співвідношення з таким предикатом артефактного середовища, що виражає породження питомого, природного запаху реалій або запаху реалій, яким він природно не властивий у певному, регламентованому місці, створеному людиною (*Ми з татом виходимо в клуню, де **пахне** приморозженими снопами і сіном...*). Більш периферійною є кореляція ГК із предикатом натурфактного середовища, що виражає поширення запаху в довкіллі (*І **пахло** сунницею, грибами, розіпрілим хмелем і тією житньою свіжістю, яку приносять тільки петрівчанські пучки блискавиць*). Предикат зовнішнього стану предмета в аналізованому дискурсі так само, як і предикат зовнішнього стану довкілля, репрезентований лише однією лексемою – безособово вжитим особовим дієсловом зі значенням фізичного процесу зародити (*Її **зародило** в цьому році, як роси!*).

Предикат внутрішнього стану, що корелює із ГК, експлікованим особовим дієсловом у безособовому значенні, у дослідженому мовному корпусі реалізований тільки одним семантичним різновидом – предикатом фізичного, фізіологічного стану істоти, маніфестованим двома значеннєвими варіантами:

- предикатом, що характеризує акустичні враження (*Тут лід був такий тоненький, що **чулося**, як під ним стиха жєбоніла і пересварювалась із берегом вода*);
- предикатом, який визначає температурні параметри (*– Або на ковзанках чоботи **діржавив**, – додав тато і так подивився на чоботята, що мої ноги **обсипало жаром***).

Цікаво, що Михайло Стельмах послуговувався також односкладними конструкціями, ГК яких на семантико-синтаксичному рівні співвідноситься із предикатно-предикатною структурою, яку конституують основний предикат стану та супровідний фазовий предикат: *Чуєш, як **запахло** кулешем? – каже тато, путаючи Обмінну; – А тобі не **кортить** на **торг**? – **Перекортіло**.* Морфологічним експлікатором синтетично вираженої предикатно-

предикатної структури, що корелює з ГК – безособово вжитим особовим дієсловом, є префіксальні дієслова переважно неповної особової парадигми в безособовому вжитку. Семантичне наповнення основного предиката як носія базової семантики предикатно-предикатної структури обмежене насамперед значеннями предикатів стану, а семантичне наповнення його супровідного предиката – значеннями фазових предикатів, які формалізують словотворчі засоби: значення початку реалізує префікс *за-*, значення завершеності – префікс *пере-*. Семантична специфіка цих афіксів зорієнтована на експлікацію такої фазової точки, що є вихідною або кінцевою для подальшого розвитку дії чи стану та детермінує їхню функцію на семантико-синтаксичному рівні – бути предикатом, який визначає початковий або завершальний етапи розгортання стану. У проаналізованому матеріалі спостережено односкладні конструкції з ГК, співвідносним із обома різновидами предикатно-предикатної структури – предикатно-предикатною структурою на означення початкової фази розгортання стану та предикатно-предикатною структурою із семантикою завершальної фази стану.

У мові повісті «Щедрий вечір» широкий ужиток мають односкладні дієслівні речення з ГК аналітичної будови, зокрема, із двоелементним ГК, напр.: *Тому доведеться повернутися до тих років, коли крізь руїни, нестатки й шкварчання різних та всяких непереможно пробивалося нове; Їм би хотілось на ніч упакувати мої літа; Та багато чого довелося зазнати дітям країни, що стала серцевиною нового світу.* Семантико-синтаксичним корелятом ГК цього різновиду односкладного речення слугує предикатно-предикатна структура, репрезентована двома різновидами, диференційованими за семантичною специфікою супровідного предиката:

- предикатно-предикатна структура на означення фазового розгортання стану;
- предикатно-предикатна структура, що визначає модальну характеристику стану.

Однак у повісті «Щедрий вечір» не зафіксовано жодної реченнєвої конструкції із двоелементним ГК, базовий корелят якої становить предикатно-предикатна структура фазового розгортання стану, натомість предикатно-предикатна структура модальної характеристики стану має широку семантичну реалізацію, що зумовлено значеннєвою розгалуженістю основного предиката стану, супровідного модального предиката та варіативністю їх комбінування.

Характерно, що в українській мові двоелементний ГК односкладного дієслівного речення корелює тільки з предикатно-предикатною структурою, носієм стану якої є істота. Ураховуючи сферу вияву стану (зовнішній – внутрішній), розрізняємо предикатно-предикатні структури модальної характеристики внутрішнього стану істоти (*А він допитується: «Чого це ти такий?» А я відповідаю: «Який є, такий і є». То після цього чоловікові хочеться знати, яким я буду*) та предикатно-предикатні структури модальної характеристики зовнішнього стану істоти (*А кроки в мого тата широкі, й, коли йому доводиться йти кудись із мамою, вона прохає, щоб він притримував ноги вуздечкою...).* Значеннєва неоднорідність супровідних модальних предикатів (предикати бажальності / предикати необхідності / предикати можливості) дає підстави для подальшої класифікації виділених предикатно-предикатних структур на: 1) предикатно-предикатні структури, що виражають семантику бажальності внутрішнього стану істоти, 2) предикатно-предикатні структури зі значенням бажальності зовнішнього стану істоти, 3) предикатно-предикатні структури, які мають семантику необхідності внутрішнього стану істоти, 4) предикатно-предикатні структури, що вказують на необхідність зовнішнього стану істоти, 5) предикатно-

предикатні структури можливості внутрішнього стану істоти, б) предикатно-предикатні структури можливості зовнішнього стану істоти. Предикатно-предикатні структури можливості внутрішнього стану істоти та предикатно-предикатні структури можливості зовнішнього стану істоти як відповідники двоелементного ГК односкладних дієслівних речень у повісті «Щедрий вечір» не виявлені, решта визначених різновидів предикатно-предикатної структури бажальності стану представлені досить широко.

Домінують предикатно-предикатні структури, що експлікують бажаність внутрішнього стану істоти. Для вираження семантики бажальності автор послуговується одноособовими дієсловами *хотітися, захотітися, схотітися*, для яких бажальна семантика є прямим лексичним значенням. Для мовотворчості Михайла Стельмаха більш властиве використання односкладних дієслівних конструкцій із двоелементним ГК, співвідносним із предикатно-предикатною структурою бажальності внутрішнього стану істоти. Цей базовий корелят двоелементного ГК у проаналізованому дискурсі представлений трьома різновидами – предикатно-предикатною структурою бажальності фізичного, фізіологічного стану істоти, предикатно-предикатною структурою бажальності психоемоційного стану істоти, предикатно-предикатною структурою бажальності інтелектуального стану істоти.

Значеннєве наповнення предикатно-предикатної структури, яка передає бажаність фізичного, фізіологічного стану істоти, каузоване специфікою семантики основного предиката – предиката фізичного, фізіологічного стану істоти. Його структурують предикатні синтаксеми, що вказують на бажаність певного фізичного, фізіологічного стану особи за смаковими (*І хоч мені дуже **хочеться** покуштувати солодкого, але я так віднікуюсь, наче щодня маю мед у своїй хаті*), психофізіологічними (*А як **хочеться** спати в тобі, у твоєму солодкому тумані, у твоїх зорях!..*), зоровими (*Так **хочеться** побачити місто*), тактильними (*– Просимо, дорогий муже, і тебе, сину, до хати, – з таким усміхом, з такою добротою вклоняється нам мама, що **хочеться** поцілувати руку*) параметрами.

Так само досить розгалужена семантика предикатно-предикатних структур зі значенням бажаності психоемоційного стану, що зумовлено семантичним діапазоном її основного предиката психоемоційного стану. Він охоплює здебільшого значення з меліоративним компонентом, напр.: піднесення, радість (*І так мені **хочеться** когось зустріти, розказати, що я вже не якийсь там пастушок, а жнець*); вдячність (*І водночас страх як **хочеться** чимсь **подякувати** своїй учительці. От візьму букет і зненацька подам їй із-за спини*), внутрішній такт, сором'язливість (*І такий він увесь чепурний та охайний, що мені одразу **хочеться** кудись **заховати** свої руки*). З-поміж предикатно-предикатних структур цього зразка, що мають пейоративне забарвлення, зафіксовано структуру зі значенням хвальковитості (*Тепер я розумів Юхрима Бабенка, як йому **хотілось** похвалитися своєю австрійською та англійською одежиною*).

Крайню периферію щодо об'єктивації основного предиката предикатно-предикатної структури на означення бажаності внутрішнього стану посідають предикати інтелектуального стану. Нами зафіксована тільки одна реченнєва конструкція (*– Все, Пиєничний, **хочеться** знати?*), у складі якої функціонує ГК *хочеться знати*, співвідносний із предикатно-предикатною структурою, що означає бажаність відповідного розумового стану.

Другим різновидом семантико-синтаксичного компонента, з яким корелює двоелементний ГК БР, виражений модальним дієсловом та інфінітивом, є предикатно-предикатна структура, супровідний предикат якої передає семантику необхідності стану

істоти. Диференційним параметром цієї предикатно-предикатної структури є насамперед значеннєве наповнення супровідного предиката. Кваліфікуючи стан як «безальтернативний та обов'язковий» [12, с. 147], така предикатна синтаксема може реалізувати цілий спектр значеннєвих відтінків – доцільності, повинності, зумовленості, неминучості дії, що репрезентовані «автономними концептами, кожен з яких характеризується власними семантичними ознаками та наборами засобів вираження» [11, с. 7]. Єдиним лексичним виразником такої семантики в аналізованому творі є дієслівна лексема *доводитися*, що реалізує значення повинності як «зобов'язання, обов'язковість виконання завдань, обіцянок, поставлених перед собою, вимог, пов'язаних із накладанням певних обов'язків – громадянських, християнських, службових, сімейних, моральних, суспільних тощо» [11, с. 14]. Супровідний предикат з такою семантикою послідовно супроводжує основний предикат, що означає зовнішній та внутрішній стан особи, при чім превалює співвідношення із предикатно-предикатною структурою, яка вказує на необхідність зовнішнього екзистенційного стану особи, зокрема станів, пов'язаних із найрізноманітнішими виявами людського існування – особистим життям, соціальним становищем, професійною кваліфікацією тощо, напр.: – *Пусте, – кажу так, наче мені щодня доводиться ходити в обновці; – Якщо так будемо думати, то через кілька років доведеться розвалювати печі: нічим їх буде топити; Ні, видно, нічого путящого не виклепається з мене, доведеться їти в шевці-латошники.*

Предикатно-предикатна структура із семантикою необхідності внутрішнього стану істоти як базовий семантико-синтаксичний компонент двоелементного ГК БР має нижчий рівень репрезентації. Зокрема, спостережено лише два її різновиди: 1) предикатно-предикатну структуру, що визначає необхідність психоемоційного стану істоти (*Тепер уже батькові довелось втихомирювати матір і пальцями витирати її другі сльози за цей тяжкий день*); 2) предикатно-предикатну структуру, що визначає необхідність фізіологічного стану істоти (*І знову люди так починають перехитуватись от сміху, що мельнику доводиться крикнути на них*).

Маргінальним семантико-синтаксичним корелятом складеного ГК односкладного дієслівного речення, що функціонують у повісті «Щедрий вечір», є предикатно-біпредикатна структура. Її формують основний предикат стану істоти та два супровідні предикати. Саме наявність двох супровідних предикатів відрізняє таку предикатно-предикатну структуру від тієї, яку сформував основний предикат і один супровідний предикат, та дає підстави кваліфікувати її як предикатно-біпредикатну.

У проаналізованому творі зафіксовано односкладні дієслівні речення із двоелементним ГК, співвідним із предикатно-біпредикатною структурою, що репрезентує початкову фазу внутрішнього стану істоти як бажану. Її виразником є синтаксичне сполучення одноособового модального дієслова та інфінітива префіксального дієслова: *Справді, під темним небом затривожився, загудів ліс, закипіло листя на ньому, деревам чогось захотілося бігти, але вони не знали, куди податися, й, стогнучи, металися на всі боки; Крадькома придивлявся б до цієї краси, одним оком пильнував би жінку, а другим сусідку, навіть щось подарувати б їй захотілося; От йому й захотілося послухати мене.* Невідповідність двоелементної формально-синтаксичної структури ГК триелементній будові його семантико-синтаксичного відповідника засвідчує компресивну асиметрію формально-синтаксичних та семантико-синтаксичних параметрів цього ГК, зумовлену словотвірним вираженням супровідного фазового предиката. Реалізатором такого супровідного предиката

є префікс *-за*. Як засіб перфективізації він здійснює «аспектуально-фазову модифікацію дієслів» [1, с. 8–9], а на семантико-синтаксичному рівні корелює із супровідним фазовим предикатом, що визначає початкову фазу стану.

Отже, у повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір» односкладні дієслівні речення не мають ні широкого вжитку, ні розгалуженої семантико-синтаксичної бази. Корелятом простого ГК слугують предикат стану та предикатно-предикатна структура фазового розгортання стану, реалізовані відповідними значеннєвими різновидами. Базовим відповідником складеного ГК є значеннєві різновиди предикатно-предикатних структур, що визначають модальну характеристику стану, та предикатно-біпредикатні структури, які репрезентують початкову фазу внутрішнього стану істоти як бажану.

У перспективі передбачено аналіз семантико-синтаксичної основи головного компонента односкладних іменникових, інфінітивних та прислівникових конструкцій, що функціонують у мові повісті Михайла Стельмаха «Щедрий вечір».

ЛІТЕРАТУРА

1. Ачилова О. Л. Категорійна семантика кратності в системі мови та художньому тексті [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / О. Л. Ачилова. – Київ, 2011. – 20 с.
2. Бирик С. «Окутана вишняками хата» (мовний образ хати у прозі М.Стельмаха) / Світлана Бирик // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 34–41.
3. Годз О. В. Синтаксична структура прислівникових речень в українській літературній мові [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Годз. – Київ, 2013. – 18 с.
4. Городенська К. Г. Проблема двоскладності – односкладності в контексті історичного й дериваційного синтаксису [Текст] / К. Г. Городенська // Мовознавство : Доп. та повідомл. IV Міжнар. конгр. українців. – Київ : Унів. вид-во «Пульсари», 2002. – С. 51 – 55.
5. Гороф'янюк І. Поетизація довкілля у прозі М. Стельмаха / Інна Гороф'янюк // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 78–83.
6. Гриценко П. Михайло Стельмах: час і над плином часу / Павло Гриценко // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 15–30.
7. Захарова М. В. Семантика безличних пропозицій [Текст] : дисс. ...канд. філол. наук : 10.02.02 / М. В. Захарова. – Москва, 2004. – 164 с.
8. Коваль Л. Семантико-синтаксична основа головного компонента односкладних речень в українській мові : [монографія] / Людмила Коваль. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. – 316 с.
9. Косенко К. О. Предикатна основа та семантично-граматична диференціація дієслівних зв'язок в українській мові [Текст] : дис. ...кандидата філол. наук : 10.02.01 / К. О. Косенко. – Київ, 2010. – 192 с.
10. Єрмоленко С. Дума про землю і розмова з землею у мовомисленні М. Стельмаха / Світлана Єрмоленко // Культура слова. – Вип. 76. – 2012. – С. 6–15.
11. Тронь О. А. Семантико-синтаксична структура речень із предикатами дебітивності в сучасній українській мові [Текст] : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова» / О. А. Тронь. – Івано-Франківськ, 2001. – 20 с.
12. Хузина Е. А. Модальність необхідності и долженствования конструкций с инфинитивом-сказуемым (на материале русских пословиц и поговорок) : [Текст] / Е. А. Хузина // Вестник Челябинского государственного университета. Филология. Искусствоведение. – 2011. – Вып. 51. – С. 147–152.

Коваль Л. Семантико-синтаксическая основа главного компонента односоставного глагольного предложения (на материале повести Михаила Стельмаха «Щедрый вечер»)

В статье проанализирована семантико-синтаксическая основа главного компонента односоставных глагольных предложений, функционирующих в языке повести Михаила Стельмаха «Щедрый вечер»; охарактеризована структура значений предиката состояния и предикатно-предикатной структуры как коррелятов простого главного компонента; определены семантические особенности предикатно-предикатных и предикатно-бипредикатных структур, соотносящихся с главным компонентом аналитической структуры.

Ключевые слова: односоставное глагольное предложение, главный компонент односоставного глагольного предложения, предикат состояния, предикатно-предикатная структура, предикатно-бипредикатная структура.

Koval L. Semantic syntactic basis of the main component of one-member verbal sentence of the main component of one-member verbal sentence (on the material of Mykhailo Stelmakh's story «Eve of Epiphany»)

Interlevel research of syntactic components acquires considerable significance in the modern theory of grammar. This aspect of syntactic analysis envisages a study of positional possibilities of syntaxeme as a minimum unit of semantic syntactic sentence structure. In this regard, establishing correlations between the main and secondary components of one- and two-part sentences as formal syntactic categories with appropriate semantic syntactic components is an issue. The paper is aimed to determine the system of correlations between the main component of one-member verbal sentence and components of semantic syntactic level of sentence on the material of Mykhailo Stelmakh's story "Eve of Epiphany". The language of this outstanding author is being thoroughly analysed in different aspects, but the study of the grammatical system of his language has so far remained disregarded, which makes this research topical and new. In this Mykhailo Stelmakh's story one-member verbal sentences have neither a wide use nor a ramified semantic syntactic base. The predicate-predicate correlate of a simple main component is used as a predicate of state and this predicate-predicate structure of phase is realized by corresponding value varieties, and predicate-bipredicate structures, that present the initial phase of the internal state of the story as desirable.

As one of the prospects of further study is an analysis of semantic syntactic basis of the main component of one-member noun, infinitive and adverbial sentence, that function in the language of Mykhailo Stelmakh's story «Eve of Epiphany».

Key words: member verbal sentence, main component of member verbal sentence, predicate of the state, predicate-predicate structure, predicate-bipredicate structure.

Статтю подано до редколегії 05.05.2017